

Rapport fra brukertesting av språket i læreplanene

Utdanningsdirektoratet
desember 2018

NTB Arkitekst

Om brukertesting

Oppdragsgiver

Utdanningsdirektoratet

Testtidspunkt og -sted

29. oktober–19. november 2018 på grunnskoler og videregående skoler i Telemark, Rogaland, Vestfold, Troms, Akershus, Trøndelag og Østfold.

Deltakere

Dybde- og gruppeintervjuer med til sammen 59 lærere som underviser på alt fra første trinn på grunnskolen til tredje klasse på videregående. I tillegg dybdeintervjuer med 10 elever fra tiende trinn til tredje klasse på videregående.

Formål med testingen

Å teste om språket oppleves som klart, tydelig og presist, og gjør læreplanene enkle å tolke og bruke for lærerne. I tillegg å teste om språket er forståelig for elevene.

Metode

Dybde- og gruppeintervjuer der alle svarte på samme type spørsmål, men med litt ulikt innhold alt etter hvilken læreplan de ble intervjuet om, og hvilket trinn de underviser på.

Liv Ragnhild Sjursen

livragnhild@arkitekst.no

Karolina Netland

karolina@arkitekst.no

Brukertesting er gjennomført av Liv Ragnhild Sjursen og Karolina Netland i NTB Arkitekst.

post@arkitekst.no

Hvilke læreplaner har vi testet?

Vi testet skisser til nye læreplaner for følgende fag:

- samfunnsfag (1.–10. trinn)
- norsk (1. trinn–VG3)
- engelsk (1. trinn–VG1)
- kroppsøving (1. trinn–VG3)
- naturfag (1. trinn–VG1)
- kunst og håndverk (1.–10. trinn)

Læreplan	Læreplan	Læreplan	Læreplan	Læreplan	Kunst og håndverk
Om faget	Om faget	Om faget	Om faget	Om faget	Om faget
Fagrelevans	Fagets relevans	Fagets relevans	Relevansen til faget	Fagets relevans	Fagets relevans
Fagets relevans for eleven	Norsk er et sentralt fag for eleven, som handler om å forstå og lære. Faget bidrar til å ruste dem til å delta i det som stiller krav til variert faglig kompetanse.	Engelsk er et verdensspråk som gir behovet for engelsk eleven, samfunnsborgere og samfunn hvor engelsk er et viktig språk.	I kroppsøving faget skal elevene utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Naturfag handler om å forstå naturen og i utøvelsen av og opplevelser i naturen og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Kunst og håndverk gjenspeiler menneskers mangfoldige behov og uttrykkstrang. Faget skal gi elevene verktøy til å se, forstå og endre sine omgivelser. For å kunne mestre egen hverdag og bidra til å løse fremtidens utfordringer møter elevene praktisk problemløsning, digital teknologi, krav om ansvarlighet, og refleksjon over visuell og materiell kultur. Gjennom arbeid i verkstedene utvikler elevene håndlag, blikk for kvalitet, mestringfølelse og gleden ved å skape i materialer. Når elevene opplever og utforsker et mangfold av samtidens visuelle kultur og globale kulturarv, vil de kunne se sammenhenger, skape mening og gjøre seg forstått i den verden som omgir dem. Særskilt for faget kunst og håndverk er fordypning på 10. trinnet som skal utgjøre 30 % av opplæringen på ungdomstrinnet. Elevene velger enten en kunstfaglig eller en håndverksfaglig fordypning med ulike kompetansemål.
Kjerneelement i faget	Kjerneelementer i faget	Kjerneelementer i faget	Kjerneelement i faget	Kjerneelementer i faget	Kjerneelementer i faget
Utdrag og utforsking	Tekst i kontekst	Kommunikasjon	Faget skal gi elevene bli kjent med ulike kulturer og verdninger. Elevene skal utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Naturvitenskapen er i utv. betydning for både hvordan naturvitenskapene ikke er sannsynlighet er en viktig del av vår hverdag.	Håndverksferdigheter
Utdrag og utforsking	Kritisk tilnærming	Språklæring	Rørsle og kroppsøving	Kjerneelementer i faget	Kunst- og designprosesser
Elevane skal kunne undre seg og skape sammen med elevene. Med utgangspunkt i si eie og skapende sammen med elevene skal elevene bruke informasjon fra ulike kjeldene er pålitelige og relevante.	Elevane skal kunne reflektere og variere seg i tekster. De skal utøve digitale ferdigheter.	Språklæring er å utvikle kunnskap og ferdigheter i valg og muligheter i kommunikasjon mellom engelsk og andre språk.	Elevane skal bli kjent med ulike kulturer og verdninger. Elevene skal utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Faget gir innsikt i ulike arver og kulturer. Elevene skal utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	I verkstedene skal elevene utvikle et bredt repertoar for kunst- og designprosesser. Dette innebærer at elevene skal utvikle nysgjerrighet, kreativitet, mot, skaperglede, utholdenhet og evne til å løse problemer. Kjerneelementet vektlegger både åpne og utforskende prosesser, og stegvis prosesser med utvikling og innovasjon som mål.
Samfunnskritisk tenkning	Muntlig kommunikasjon	Møte med engelsk	Deltaking og samarbeid	Naturvitenskaplig tenkning	Visuell kommunikasjon
Elevane skal forstå samfunnet fra ulike perspektiv.	Elevane skal få oppleve og innspille i faglige samtaler, spontant og planlagt, for å utvikle kommunikative ferdigheter.	I møte med engelskspråk engelskspråklige verden skal elevene utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Elevane skal løse utfordringer i samarbeid og likeverd. Fremme læring hos seg selv og elevene skal utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Naturfag læres gjennom fokus på naturfaglig språk og gi rom for undring og utforskning.	Visuell kommunikasjon gir elevene grunnlag for å forstå og gjøre seg forstått gjennom det visuelle språket. Dette innebærer at elevene skal kunne lese, forstå og bruke det visuelle språket. Utvikling av tegneferdigheter er her helt grunnleggende for å kunne kommunisere ideer, erfaringer, budskap og sammenhenger. Elevene skal bruke visuelle virkemidler bevisst og eksperimenterende i to-, tredimensjonale, og digitale uttrykk.
Demokrati og medborgerskap	Skriftlig tekstska	Fagspesifikk teks	Uteaktiviteter og samarbeid	Kjerneelementer i faget	Kulturforståelse
Elevane skal forstå korleis høvert menneske har til å konflikter oppstår, og korleis påverke og medverke til s perspektiv, frå det lokale og framtid.	Elevane skal få oppleve og sjangere og med ulike for andre tekster og bearbeide dem.	Engelsk skal åpne dører en kompleks samtid og i viktigere, dette inkluderer majoritetsperspektiver, og samarbeid og likeverd.	Elevane skal bli kjent med ulike kulturer og verdninger. Elevene skal utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Naturvitenskapen er i utv. betydning for både hvordan naturvitenskapene ikke er sannsynlighet er en viktig del av vår hverdag.	Kulturforståelse betyr at kunnskap om kultur og kulturarv skal være grunnlag for elevenes skapende praksis og refleksjon over hvordan kunst, håndverk og design spiller og er med på å forme kultur, samfunnsutvikling og folks identitet. Dette innebærer at elevene skal utforske samtidens visuelle kultur og kulturarv fra ulike verdensdelar som kilde til opplevelser og inspirasjon til egen skapende praksis. Elevene skal møte eksempler på og reflektere over hvordan kunst, håndverk og design spiller og er med på å forme kultur, samfunnsutvikling og folks identitet.
Bærekraftig utvikling	Språket som system	Demokrati og medborgerskap	Grunnleggende ferdigheter	Teknologi	
Elevane skal forstå korleis menneske dekkjer bakgrunnen for, konsekvenser og ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Elevane skal utvikle kunnskap og ferdigheter som gjør dem i stand til å ta ansvar for egen helse og velvære, og bidra til bærekraftig utøvelse av fysisk aktivitet.	Gjennom å bruke sine språk skal elevene få økt forståelse toleranse og gi elevene gode erfaringer.	Gjennom praktisk problemløsning og refleksjon over hvordan kunst, håndverk og design spiller og er med på å forme kultur, samfunnsutvikling og folks identitet. Dette innebærer at elevene skal utforske samtidens visuelle kultur og kulturarv fra ulike verdensdelar som kilde til opplevelser og inspirasjon til egen skapende praksis. Elevene skal møte eksempler på og reflektere over hvordan kunst, håndverk og design spiller og er med på å forme kultur, samfunnsutvikling og folks identitet.	Gjennom praktisk problemløsning og refleksjon over hvordan kunst, håndverk og design spiller og er med på å forme kultur, samfunnsutvikling og folks identitet. Dette innebærer at elevene skal utforske samtidens visuelle kultur og kulturarv fra ulike verdensdelar som kilde til opplevelser og inspirasjon til egen skapende praksis. Elevene skal møte eksempler på og reflektere over hvordan kunst, håndverk og design spiller og er med på å forme kultur, samfunnsutvikling og folks identitet.	

Tlf.: 483 00 100

post@arkitekst.no

Vårt faglige ståsted

Om utkastene har et klart og forståelig språk, finner vi best ut ved å se om de «gjør jobben sin» i tråd med definisjonen på klarspråk:

En tekst er skrevet i klarspråk når leserne i målgruppen

*finner det de
trenger*

*forstår det de
finner*

*kan bruke det til å
gjøre det de skal*

Vi har også brukt «Retningslinjer for godt språk i læreplaner» som rettesnor i arbeidet:

- Velg ord og formuleringer de fleste forstår.
- Vurder om du må forklare fagbegreper.
- Bruk flest korte setninger.
- Skriv konkret – bruk verb.
- Unngå oppstyltet og vagt språk.

Tlf.: 483 00 100
post@arkitekst.no

Metode

I brukertestingene brukte vi **kvalitative metoder** og såkalte semistrukturerte intervjuer. Vi intervjuet informantene enkeltvis og i grupper på inntil seks personer.

I **dybdeintervjuer** med én og én kommer vi tett på hver av informantene og får tilgang til mye og detaljert informasjon.

I **gruppeintervjuer** diskuterer informantene mer seg imellom, og det gjør at det ofte kommer fram andre perspektiver og dermed andre diskusjoner enn når vi intervjuer informantene enkeltvis.

Intervjuene er bygd opp etter en **intervjuguide** basert på våre analyser av utkastene på forhånd, og formålet med testingen. Informantene fikk langt på vei de samme spørsmålene, men med noen variasjoner alt etter hvilken læreplan vi testet.

Både dybdeintervjuene med én og én og gruppeintervjuene er **semistrukturerte**. Det vil si at alle blir stilt alle spørsmålene i intervjuguiden, men at vi så tilpasser oppfølgingsspørsmålene ut fra hva den enkelte informanten svarer. Dette gjør at vi ofte får forholdsvis detaljerte svar og opplysninger om synspunktene til informantene.

Tlf.: 483 00 100

post@arkitekst.no

Informanter

Vi intervjuet til sammen **59 lærere** fra første trinn på grunnskolen til tredje klasse på videregående. I tillegg dybdeintervjuet vi **10 elever** fra tiende trinn til tredje klasse på videregående. Informantene var plukket ut av den enkelte skolen.

En **svakhet ved utvalget** av informanter er at mange av dem framstår som svært opptatt av læreplanene, og kanskje over middels interessert i språket i dem. Vi savnet å høre innspillene til lærere som ikke har like høy språklig bevissthet – og kanskje også lærere som ikke bryr seg like mye om detaljene i læreplanene.

Det samme gjaldt utvalget av elever til testingen. Mange av de ti elevene var tydelig sterke elever som på kort tid klarte å lese og analysere en såpass avansert tekst som en læreplan. Kanskje var disse elevene valgt ut nettopp fordi de ville kunne snakke om og ha meninger om utkastene.

De sterke elevene er en viktig informantgruppe, men vi savnet å høre synspunktene til de svakere elevene, og også til elever med en annen språkbakgrunn. De har ofte en helt annen tilnærming og andre meninger om hva som fungerer og ikke.

Ingen av brukertestingene foregikk heller på skoler i **nynorsk-kommuner**.

Tlf.: 483 00 100

post@arkitekst.no

Hovedfunn

10 hovedfunn

1. Informantene er positive eller nøytrale til språket som helhet i utkastene.
2. Informantene har få innspill til strukturen i utkastene.
3. Alle lærere kjenner igjen faget sitt i beskrivelsene i «Om faget».
4. Flere lærere ser sammenhengen mellom «Om faget» og kompetansemålene.
5. Mange lærere etterlyser mer konkrete kompetansemål.
6. Informantene har få innspill til delen «Vurdering».

post@arkitekst.no

10 hovedfunn

7. Informantene opplever at utkastene har en del tunge og abstrakte formuleringer.
8. Verbene i kompetansemålene fungerer i hovedsak godt for lærerne.
9. Flere lærere reagerer på begreper de opplever som ukjente eller upresise.
10. Informantene mener at elevene vil streve med å forstå læreplaner på nynorsk.
11. Mange av informantene kommenterer samisk språk, kultur og historie i utkastene.

post@arkitekst.no

Informantene er positive eller nøytrale til språket som helhet i utkastene

Det stemmer med vår faglige vurdering: Utkastene har et aktivt språk med tydelige aktører.

På direkte spørsmål om hvordan de opplever språket i utkastene sammenlignet med dagens læreplaner, svarer de fleste at det er mindre akademisk, svevende og åpent for tolkning. Bare noen få opplever det som dårligere.

Engelsk og norsklærerne er mest positive, og de er også spesielt kompetente. Men planene må også fungere for de som ikke er like språksterke.

«Det er mye mer forståelig. Beina er mer planta på jorda her enn i den forrige.» *(lærer, kunst og håndverk)*

«Språklig er det like mange uklarheter her som i den forrige.» *(lærer, norsk)*

«Det er som et læreplansspråk. Som forventet, det er jo en egen sjanger.» *(lærer, engelsk)*

«Nå er det enklere og mer rett på sak. Jeg opplever at jeg forstår det bedre, og tror elevene også kommer til å ha mer forståelse for den.» *(lærer, norsk)*

post@arkitekst.no

Informantene er positive eller nøytrale til språket som helhet i utkastene

Noen få lærere kommenterer at de er positive til språket, men at de likevel ikke skjønner alle ordene, og at det er greit.

Noen få er negative til språket som helhet.

«Det er fint at læreplanen er skrevet på en litt proff måte. Det ligger mye i disse ordene, men jeg er ikke så god på sånne ord.» *(lærer, naturfag)*

«Læreplanene skal være proffe, ikke dagligdagse. Og så er det vår oppgave å slå opp ordene.» *(lærer, naturfag)*

«Det er litt sånn flytende. Som om det var skrevet av Ari Behn.» *(lærer, kroppsøving)*

«Den sier mye av det samme som den gamle, men jeg synes den gamle er er litt mer konkret.» *(lærer, norsk)*

post@arkitekst.no

Informantene har få innspill til strukturen i utkastene

Få kommenterer strukturen i utkastene, og de fleste innspillene handler om lange setninger.

Det stemmer med vår faglige vurdering: Utkastene har en oversiktlig struktur med korte avsnitt og mange mellomtitler, men med flere lange setninger. Vi ser også at det er ulik tekstmengde mellom de ulike læreplanene.

Noen opplever oppsettet som rotete, men de fleste forklarer det med at det er et førsteinntrykk, og at det antagelig er fordi det er uvant.

«Det er generelt bra, men noen av setningene er lange og vanskelig formulert.» *(lærer, norsk)*

«Litt mange overskrifter, litt rotete.»
(lærer, engelsk)

«Det er en typisk læreplansetning. Veldig lang og med mye oppramsing.» *(lærer, naturfag)*

Informantene har få innspill til strukturen i utkastene

Noen kommenterer også at avsnitt har for lite eller for mye tekst, og flere savner en tematisk inndeling av kompetansemålene slik som i dagens læreplan.

Noen opplever mellomtittelen «Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget blir synliggjort i faget» som vanskelig å tolke. Det gjelder blant annet en elev, og en lærer som ikke har norsk som morsmål.

«Jeg synes det ble litt rart at ikke inndelingen går igjen i kompetansemålene.» *(lærer, kunst og håndverk)*

«Denne overskriften skjønte jeg ikke helt da jeg leste den. Særlig ordet 'grunnlaget', men jeg skjønner ikke helt hva man mener når jeg har lest hele avsnittet heller. Det er litt knotete forklart.» *(lærer, engelsk)*

«Alle overskrifter har vært bra, men overskriften 'Fagspesifikk ...' sier ikke så mye om hva det er.» *(elev, samfunnsfag)*

Alle lærere kjenner igjen faget sitt i beskrivelsene i «Om faget»

Alle lærerne svarer ja på spørsmålet om de kjenner igjen faget sitt i beskrivelsene i «Om faget». Samtidig sier flere at de ikke ser så mye nytt i utkastene.

Flere lærere på tvers av fag trekker fram ulike variasjoner av «bærekraft», «kildekritikk» og «digital» som eksempler på begreper som fungerer særskilt godt for dem, blant annet fordi de er tidsaktuelle.

«Det løfter faget, det virker superviktig. Det er litt sånn 'dæven, det er viktig at jeg underviser i dette', og det er ganske fint.» *(lærer, engelsk)*

«Det her er jeg så fornøyd med, så her trenger man ikke endre på noe.» *(lærer, samfunnsfag)*

«Ja, egentlig. Det har blitt mye videre, men jeg finner det igjen, og synes mye av det er veldig bra.» *(lærer, naturfag)*

Flere lærere ser sammenhengen mellom «Om faget» og kompetansemålene

Flere ser en tydelig sammenheng mellom delen «Om faget» og kompetansemålene.

Noen sier også at «Om faget» peker ut en retning og vil hjelpe dem å tolke vide kompetansemål.

«Når du leser målene, føler du de er innbakt i den første delen. Det er en fin, rød tråd.» *(lærer, samfunnsfag)*

«Det jeg har lurt på i målene, har jeg delvis fått svar på ved å kikke på 'Om faget'. Jeg vil trenge denne delen for å bruke kompetansemålene.» *(lærer, norsk)*

«Om vi sliter med målene, kan vi skru oss litt opp og sjekke opp mot 'Om faget'.» *(lærer, kunst og håndverk)*

Mange lærere etterlyser mer konkrete kompetansemål

De fleste liker at målene gir dem et handlingsrom, men de ønsker samtidig at tolkningsrommet var mindre.

De trekker fram både begreper og formuleringer som de er usikre på hvordan de skal tolke, og som de ønsker definisjoner på eller omskrivninger av.

Flere stiller også spørsmål ved at noen kompetansemål er svært konkrete, mens andre er vide og åpner for svært ulike tolkninger.

«Hva er 'hensiktsmessige måter'? Det er lite konkret og åpner for ulike tolkninger. Da kommer elevene i klem.» *(lærer, norsk)*

«Det er bra å velge, men vanskelig å begrense.» *(lærer, naturfag)*

«Jeg synes at noen mål skiller seg ut som veldig konkrete, mens andre er veldig vide.» *(lærer, norsk)*

Mange lærere etterlyser mer konkrete kompetansemål

En ulempe med for vide kompetansemål som flere lærere trekker fram, er at undervisningen og vurderingen kan bli ulik for elevene hvis lærerne tolker målene ulikt.

Flere ser at vide kompetansemål vil kreve at lærerne må samarbeide mer om tolkninger på hver enkelt skole. Men det kan også bli en utfordring hvis skolene tolker målene ulikt.

«Det er ganske fritt. Det er en fare, men samtidig kan vi ta valg som hva som er viktigst for elevene i dag. Løsningen vil være fagsamarbeid på skolen, tenker jeg. Men da blir det jo en utfordring på tvers av skolene.» *(lærer, samfunnsfag)*

«Akkurat sånn dette ser ut nå, mener jeg at det er for omfattende og lite konkret.» *(lærer, kroppsøving)*

«Det er nok sånn at uansett hva jeg gjør i timen, kan jeg argumentere for at det er innenfor et mål. Det er bra, men også skummelt.» *(lærer, norsk)*

post@arkitekst.no

Informantene har få innspill til delen «Vurdering»

De fleste lærere opplever delen «Vurdering» som generell og er positive eller nøytrale til språket i den.

Flere er positive til at denne delen er kommet med i selve læreplanen, og til det står om undervisvurdering og elevmedvirkning der.

Det er denne delen både lærerne og elevene har brukt minst tid på å lese på forhånd. Flere hadde ikke lest den i det hele tatt.

«Det står at undervisvurdering skal brukes som et redskap underveis. Det er bra.» *(lærer, kroppsøving)*

«Det er veldig viktig at undervisvurdering er med.» *(lærer, kunst og håndverk)*

«'Elevens medvirkning'. Det er bra at det står her svart på hvitt.» *(lærer, samfunnsfag)*

Informantene har få innspill til delen «Vurdering»

På direkte spørsmål om hva de legger i følgende setning, svarer informantene ulikt:

Vurderingsgrunnlaget skal ivareta bredden i kompetansemålene i læreplanen.

De fleste forstår det som at eleven skal vurderes etter alle kompetansemålene, men noen forstår det også som bredden innenfor hvert enkelt kompetansemål.

«At alle målene skal vurderes, at ingen har ekstra verdi. Men et kompetansemål kan jo også ha en bredde.» *(lærer engelsk)*

«Man må ta hensyn til alle målene, helhetsinntrykket av eleven.» *(lærer, kroppsøving)*

«I mitt hode tenker jeg at det handler om det de har jobbet med ut ifra det målet. Det er bredden innenfor hvert mål.» *(lærer samfunnsfag)*

Informantene opplever at utkastene har en del tunge og abstrakte formuleringer

Lærerne synes ikke ordene i seg selv er vanskelige å forstå, men måten ordene er satt sammen på – formuleringene – gjør at setninger og avsnitt kan oppleves vanskelige å tolke og bruke.

Det stemmer med vår faglige vurdering: Den største utfordringen med utkastene er *mengden* tunge substantiver og abstrakte begreper.

Elevene peker på flere ord som de ikke forstår, og de fleste av dem er begreper som også lærerne trekker fram som vanskelige, enten for dem selv eller elevene.

«'Fabulerende'. Det er et ord vi ikke vanligvis bruker.» *(elev, kunst og håndverk)*

«'Språklige strukturer' – det er veldig bredt. Mener de setningsoppbygging?» *(lærer, engelsk)*

«'Utøve digital dømmekraft'. Det er litt svevende. Det an jo bare stå «vise digital dømmekraft'.» *(lærer, norsk)*

Verbene i kompetansemålene fungerer i hovedsak godt for lærerne

Verbene i kompetansemålene fungerer i hovedsak godt for lærerne.

De har få kommentarer til verbene, og de fleste kommentarene handler om to ting:

- De er usikre på hva verbene betyr i praksis.
- De mener verbene er for innholdsmessig avanserte for trinnet.

«Jeg har min tolkning av 'reflektere', men det kan være ulikt.» *(lærer, norsk)*

«Vi må få en felles forståelse av hva disse verbene betyr – det er ekstremt viktig for at elevene skal få det samme grunnlaget.» *(lærer, kroppsøving)*

«Mye av det som er innenfor drøfting og kritisk vurdering, er litt for omfattende på ungdomsskolen.» *(lærer, naturfag)*

Flere lærere reagerer på begreper de opplever som ukjente eller upresise

Flere av lærerne peker på begreper som er ukjente eller upresise fagbegreper for dem selv eller elevene.

Noen av begrepene mener de også kalles noe annet i dagens læreplaner, for eksempel «multimodale tekster», som i dagens læreplan for norsk kalles «sammensatte tekster». Flere foretrekker begrepene fra dagens læreplaner og kommer med forslag til omskrivninger.

Flere trekker også fram «dybdelæring» som et begrep de ønsker en klar definisjon på.

«Vi lurte på hva 'modalitet' egentlig er. Rektor var heller ikke sikker. Det er jo nødvendig.» *(lærer, norsk)*

«Vi burde hatt en stikkordsliste over ord som kan være vanskelige å forstå.» *(lærer, samfunnsfag)*

«'Dybdelæring' er et nytt begrep. Det bør kanskje utdypes. Vi bruker jo begrepet, men det er ikke sikkert vi vet hva det betyr.» *(lærer, kroppsøving)*

Informantene mener at elevene vil streve med å forstå læreplaner på nynorsk

De fleste mener at elevene vil streve med å forstå læreplanene om de bare er på nynorsk. Det gjelder både elever og lærere.

Flertallet av lærerne ser ikke på det som et problem at læreplanene er på nynorsk, men de bruker mer tid på å lese dem selv og forklare dem for elevene.

Alle informanter er fra bokmålskommuner.

«Hva betyr 'føresetnader'?» (Intervjuer sier 'forutsetninger'.) «Å ja, da er det greit.» (*elev, samfunnsfag*)

«Det er fint med nynorsk for meg, men jeg vet at det er annerledes for elevene. Sånn sett er det dumt at det er på nynorsk. Jeg må skrive litt om.» (*lærer, kroppsøving*)

«Det blir lettere for meg å koble den til elevene på bokmål.» (*lærer, samfunnsfag*)

Mange informanter kommenterer samisk språk, kultur og historie i utkastene

Mange av informantene kommenterer at samisk språk, kultur og historie har fått større plass i utkastene enn i dagens læreplaner.

Flere ser på det som positivt, spesielt lærere i samfunnsfag, men lærere i særskilt norsk og kroppsøving reagerer negativt på det.

Flere opplever det som unaturlig å legge vekt på

- samisk språk til fordel for andre minoritetsspråk som er representert i klasserommet
- samisk historie og kultur til fordel for historie og kultur i nærmiljøet

«Vi har jo elever fra alle mulige nasjonaliteter. Da er det viktigere å synliggjøre dem enn å vektlegge samisk språk. Og det står jo at denne planen skal være framtidsretta, tenke 20 år fram.» *(lærer, norsk)*

«Veldig bra det som står om samer i planen. Samfunnsfag har nok mest å komme med her.» *(lærer, samfunnsfag)*

Mange informanter kommenterer samisk språk, kultur og historie i utkastene

«Det er mye fokus på urfolk og samer og sånn. Kanskje heller snakke om Norge som et flerkulturelt land? Det er mange andre minoriteter enn samer i Norge.» (*elev, samfunnsfag*)

«Jeg får helt pustevansker, her trengs det kompetanseheving. Jeg tenker at det er mer aktuelt å sammenligne norsk med språk som er aktuelle i klasserommet man underviser i.» (*lærer, norsk*)

«Det har skjedd en endring fra lokal tilhørighet til samisk kultur. Vi bor langt fra samisk kultur. Det ser jeg ikke på som noe positivt.» (*lærer, kroppsøving*)

**Funn fra læreplanen
i samfunnsfag**

Fem spesifikke funn for samfunnsfag

1. Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet.
2. Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget».
3. Lærerne har mange og delte meninger om kompetansemålene.
4. Lærerne er positive til delen «Vurdering».
5. Lærerne har få kommentarer til ord, begreper og formuleringer.

post@arkitekst.no

Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet

Alle lærerne opplever språket i utkastet som mer forståelig enn i dagens læreplan, men har likevel kritiske kommentarer til det, spesielt om vanskelige ord og setninger.

Lærerne har delte meninger om at utkastet er på nynorsk. En lærer sier: «For meg blir det tungvint. En del nynorskuttrykk gjør planen tyngre å lese fordi jeg er bokmålsbruker, litt som å lese et fremmedspråk.»

(Se mer om nynorsk under hovedfunn 10.)

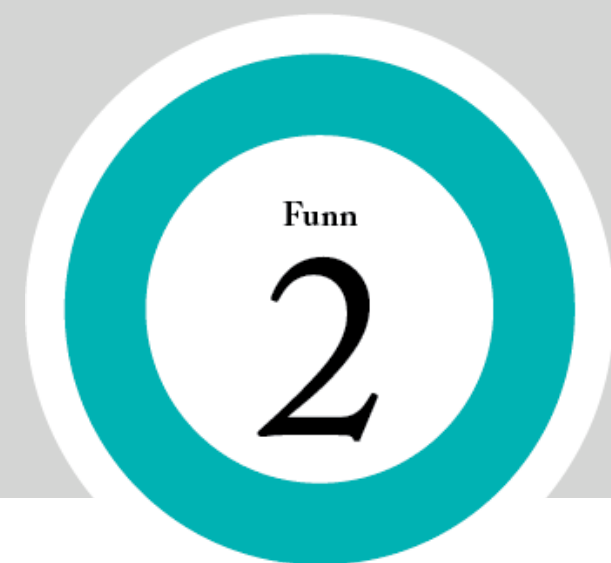
«Det er ganske mye her jeg er fornøyd med, men en del av ordene og setningene er litt vanskelige.»

«Det virker som at det er litt bedre, men jeg er bekymra for at man forenkler så mye at du låser i stedet for å åpne. Skal ikke forenkles i så stor grad at det hemmer funksjonen.»

«Det er litt på samme måte. Jeg føler at man skal få ned mengden mål, men da blir det for lange setninger og mye i hvert mål.»

«Det er veldig akademisk, egentlig. En lærer skjønner de fleste ordene, men du må forklare veldig mye for elevene.»

post@arkitekst.no

Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget»

Alle lærerne svarer ja på spørsmålet om de kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget».

Flere trekker fram kjerneelementene som noe de kjenner seg igjen i og liker. Men en lærer sier: «Jeg følte at det ble litt dobbelt opp med kjerneelement, tverrfaglige temaer og grunnleggende ferdigheter. Og hva er forskjellen på dem?»

«Det her er jeg så fornøyd med, så her trenger man ikke endre på noe. Særlig den første biten om faget, kjerneelementene og kjerneverdiene.»

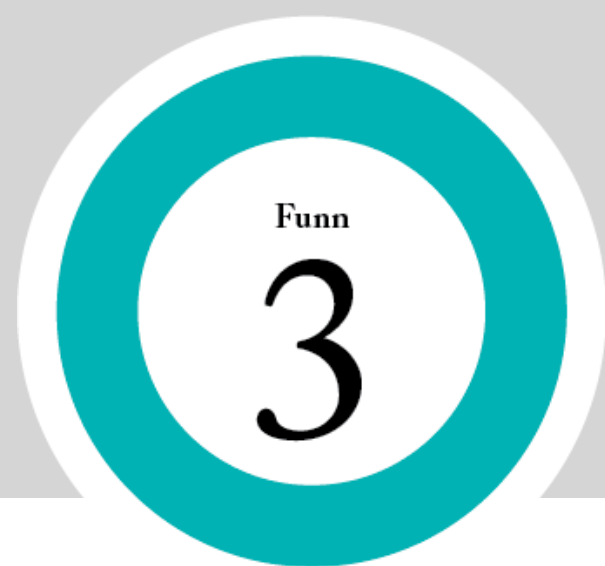
«Ja, uten tvil. Fint at de grunnleggende ferdighetene er korta ned, ble litt mye i den forrige.»

«Jeg synes den er fint og ryddig. Jeg liker alle de små overskriftene, den vil være lett å bruke. Og jeg synes det er kjempebra at bærekraft og samisk er så tydelig.»

«Ja, absolutt. Det er ting vi har jobba med de siste 15 årene.»

«Jeg ser tydelig hva som er fokus.»

post@arkitekst.no

Lærerne har mange og delte meninger om kompetansemålene

Lærerne har mange kommentarer til kompetansemålene. De fleste liker at kompetansemålene gir dem et handlingsrom, men alle har kritiske kommentarer til målene. Det handler først og fremst om at tolkningsrommet kan føre til ulik praksis fra lærer til lærer og ulik undervisning for elevene.

Det virker imidlertid ikke som at de selv har problemer med å skulle tolke og bruke målene.

«Det er overlatt i større grad enn før til lærerne på de enkelte skolene. Mer frihet, men lærerne plukker ut ulike ting alt etter utdanning og erfaring. Det skaper stor forskjell mellom elevene.»

«Jeg kan ikke presentere dette for trettenåringer og forvente at de skal forstå det, og det skal de jo til en viss grad. Jeg har elever som ikke vil skjønne en tøddel av dette – til og med jeg skjønner ikke alle målene.»

«Noen mål, som punkt 8 etter 10. trinn, er gigantiske, og da blir jeg nødt til å tolke det. Da kan noen lærere si at 'nå lærer vi om Cuba-krisen og så dropper vi resten'.»

post@arkitekst.no

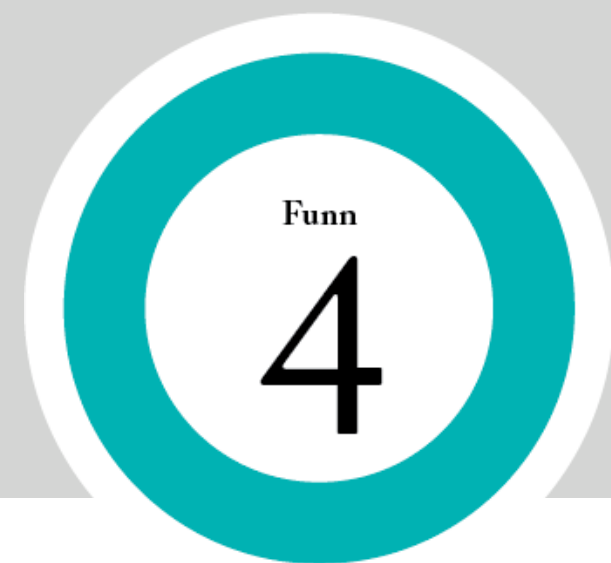
Lærerne har mange og delte meninger om kompetansemålene

«Dette er svært! Det er definitivt ikke en innskrenking. De har tatt vekk en del av det konkrete og køla på med mer. Jeg trodde hensikten var det motsatte – at man skulle ha dybdelæring i stedet for breddelæring. Her er det nesten bare bredde.»

«Det er veldig bredt, men man må jo nesten gjøre det slik når det skal være færre mål. Mindre spesifikt. Slik at vi ikke trenger å gå med lupe på hvert mål.»

«Det er kanskje styrken i denne planen – å koble sammen geografi og historie og sånn, i motsetning til i den gamle hvor de er delt.»

«Det blir så vidt at man må tenke på hvordan vi kan rettferdiggjøre at vi underviser på den måten vi gjør. Vi må lete etter noe som passer inn i måten vi gjør ting på.»

Lærerne er positive til delen «Vurdering»

Lærerne har flere kommentarer til vurderingsdelen enn lærerne fra flere av de andre fagene, og er positive til denne delen.

Flere peker på avsnittet om elevmedvirkning, og er glade for at det er med. En lærer sier: «Elevmedvirkning i tredje avsnitt er gull.»

«Samfunnsfag er et av de fagene som kommer til å bære mest frukter av økt fokus på dybdelæring, fordi faget er så bredt.»

«Styrken i dette utkastet er at man skal se ting parallelt, se helheten. Og det vises igjen i vurderinga her. Det legges opp til at du skal tenke sånn.»

«Dybdelæringen kommer godt fram her, og jeg tenker at vi er på god vei, men den diffuse ordbruken i kompetansemålene gjør vurderingen vanskelig.»

«Det er bra at det står svart på hvitt det om elevmedvirkning.»

post@arkitekst.no

Lærerne har få kommentarer til ord, begreper og formuleringer

De fleste av lærerne peker på noen begreper og formuleringer de synes ikke fungerer, men de har færre kommentarer enn de fleste av lærerne i de andre fagene. De er mer opptatt av innholdet og hvordan de skal jobbe med kompetansemålene i praksis.

Flere etterlyser ordene «geografi» og «historie» i utkastet. Flere sier også at de liker formuleringen i «Fagrelevans» med ordene «korleis vi er historieskapte, men òg historieskapande».

Elevene trekker fram flere ord de ikke vet hva betyr, og en elev sier: «Litt tung tekst, det er litt mye. Hvis noen ikke er så flink til å lese, kan det være vanskelig å lese denne.»

Ønsker definisjon på

- reflektere (4. trinn, punkt 11)
- førestillingar om samfunnet (7. trinn, punkt 3)
- forstå seg sjølv og samfunnet i tid og rom (10. trinn, punkt 6)
- drøfte (10. trinn, punkt 7)

Lærerne har få kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Ord og formuleringer som elevene stusser over:

- føresetnader (*Fagrelevans*)
- påverknadskraft (*10. trinn, punkt 1*)
- Kontrafaktiske spørsmål (*10. trinn, punkt 6*)
- årsaks-verknadsforhold (*10. trinn, punkt 9*)
- etisk medvit (*Fagspesifikk tekst om korleis verdigrunnlaget blir synleggjort i faget*)
- djupnelæringa (*Vurdering*)

**Funn fra læreplanen
i norsk**

Fem spesifikke funn for norsk

1. De fleste av lærerne er positive til språket som helhet i læreplanen.
2. Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget».
3. Alle lærerne har problemer med å forstå en setning med tungt og abstrakt språk.
4. Lærerne er positive til kompetansemålene, men savner mer konkrete mål.
5. Alle lærerne har mange kommentarer til ord, begreper og formuleringer.

De fleste av lærerne er positive til språket som helhet i utkastet

De fleste av lærerne synes språket i utkastet er mer forståelig enn i dagens læreplan.

Bare én synes det er på samme nivå som i dag, og én opplever dagens plan som mer konkret.

Språklærerne er de vi opplever som mest positive til både språket og innholdet i utkastet. De er også de med mest språkkompetanse.

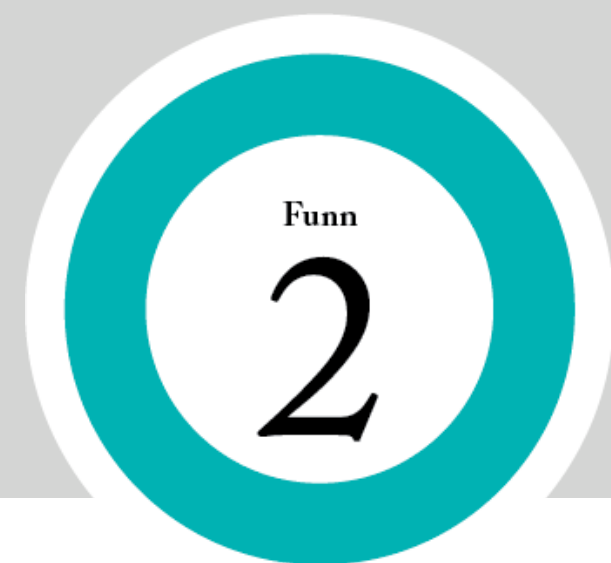
«Nå er det enklere og mer rett på sak. Jeg opplever at jeg forstår det bedre.»

«Jeg synes denne er bedre. Den er lettere og har en bedre helhet.»

«Jeg liker denne veldig godt. Den er kortere og mer konkret.»

«Den sier mye av det samme som den gamle, men jeg synes den gamle er mer konkret. I utkastet er det flere tomme formuleringer som er mer svevende og luftige.»

post@arkitekst.no

Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget»

De fleste lærere svarer ja på spørsmålet om de kjenner igjen faget sitt i utkastet, både i «Om faget». Flere liker at faget settes inn i en større sammenheng, og opplever det som tidsriktig og framtidsretta.

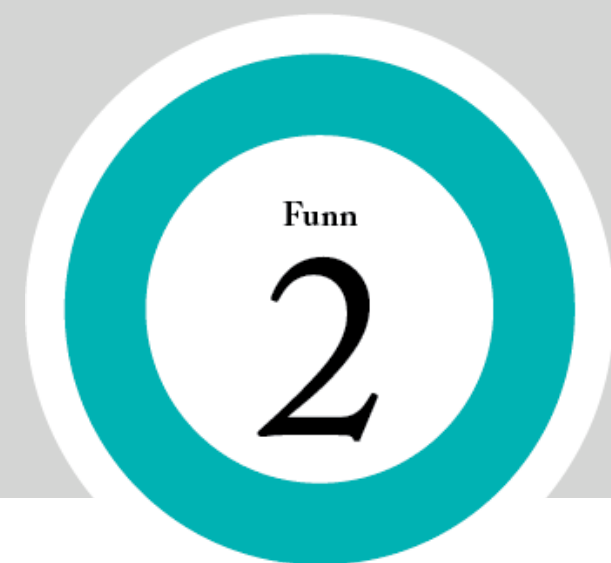
Bare én lærer er kritisk til beskrivelsene av norskfaget, og sier blant annet: «Det er mange nydelige ord og flotte formuleringer, men det er for mye. Teoriene er fine, men praksisen er vanskelig å gjennomføre.»

Denne læreren underviser i norsk på yrkesfag i videregående skole.

«Ja, det engasjerer meg. Det sier noe grunnleggende om faget, og det er litt gøy. Tekst i kontekst og tilnærming til tekst – det er interessant og gir retning for hva jeg skal formidle til elevene.»

«Jeg synes det er altfor mye. Det er flere ting her som passer bedre i samfunnsfag, som det med 'demokrati' og 'grunnleggende verdier i samfunnet vårt'. Vi må gjøre det lettest mulig. Det er så mange stemmer i denne planen, mange som skal ha sitt gjennom.»

post@arkitekst.no

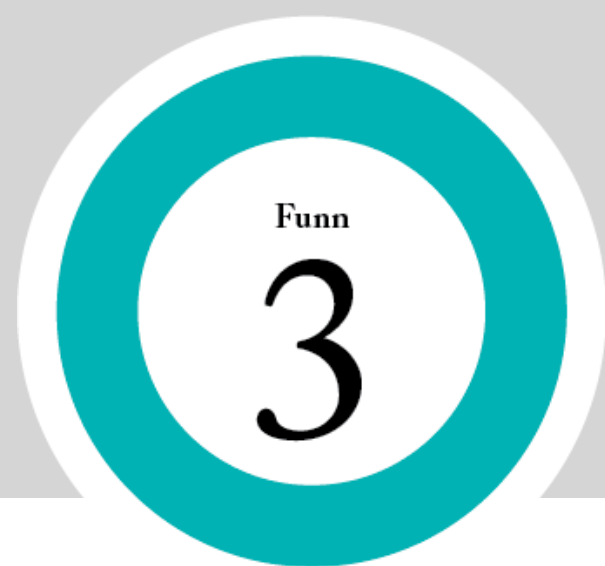
Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget»

«Jeg liker at den prøver å sette faget i en større sammenheng. Det er nødvendig, enda mer nå siden målene er annerledes organisert. Jeg vil trenge denne delen å styre etter for å bruke målene. Det jeg har lurt på i målene, får jeg delvis svar på ved å kikke på den overordna delen.»

«Ja, i større grad enn tidligere. I den forrige var det mye kultur og forestillinger om det norske – sånne svulstige ting som gjør at man skumleser, og det orker man ikke hver dag. Og elevene – bare de ser ordet kultur, så sovner de.»

«Det å være deltaker i samfunnet – det er kjempeviktig. Du må være kildekritisk og kunne utforske lesing og skriving. Det har fått mye plass. Læreplanen sier noe om dybdelæring, det er fint. Det fragmenterte tekstarbeidet er en uting, jeg kjenner at det har vi sluttet med i denne planen.»

post@arkitekst.no

Alle lærerne har problemer med å forstå en setning med tungt og abstrakt språk

Vi testet blant annet følgende setninger, som etter vår vurdering er tunge og abstrakt formulert:

I norskfaget står kulturelt og språklig mangfold i et spenningsforhold til nasjonal kulturarv. Dette spenningsforholdet skaper felles referanserammer, samtidig som det gir rom for ulike perspektiver, uttrykksformer og ideer.

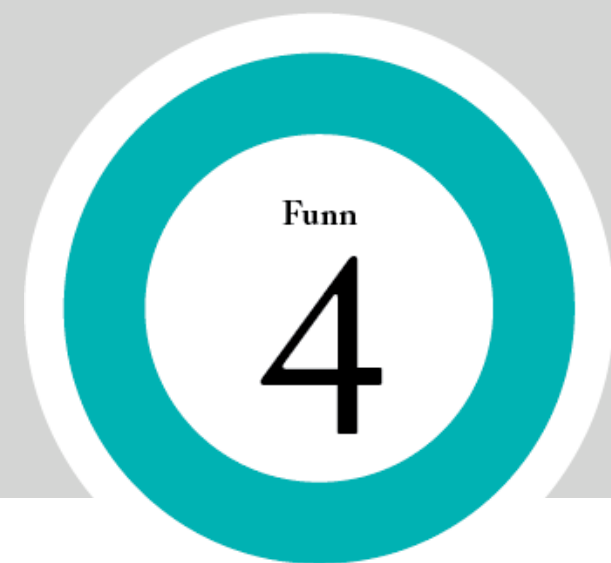
På spørsmål om hva de tenker om ordlyden, trekker alle fram ord de har problemer med å forstå.

«Jeg skjønner på en måte hva de mener, men det er litt vagt og mange ord. Hva betyr et spenningsforhold? Er det spenningsforholdet som skaper felles referanserammer? Hvis det hadde vært en elevtekst, hadde jeg sagt: Kan du utdype litt?»

«Det var akkurat den jeg understreket, og som vi ble sittende og diskutere litt. Vi synes den var vanskelig – hva mener de her? Det var først og fremst det med spenningsforhold og felles referanserammer vi ikke fikk tak i.»

«Alle språk utvikler seg i et spenningsforhold til den nasjonale kulturarven, men at det skaper en felles referanseramme samtidig som det gir perspektiver ... Jeg får ikke tak på det.»

post@arkitekst.no

Lærerne er positive til kompetansemålene, men savner mer konkrete mål

De fleste av lærerne er positive til kompetansemålene som helhet i utkastet. De liker at kompetansemålene gir dem et handlingsrom, men de savner likevel mer konkrete mål.

De trekker også fram mange begreper og formuleringer som de ønsker definisjoner og forklaringer på.

«De gir oss handlingsrom, men åpner opp for ulike tolkninger fra skole til skole.»

«Den er litt tynnere enn tidligere, færre mål, men den er forståelig.»

«Nå er hovedinntrykket at det jeg som lærer som må organisere. Det er både bra og usikkert. Ser at det blir muligheter for å samarbeide med andre lærere, samtidig som det kan skape forskjeller mellom skolene.»

«Mitt førsteinntrykk er at de er færre, lettere, enklere og kortere, men de kunne vært enda mer konkrete. Ingenting er lettere enn å få vite hva man skal gjøre, på en måte.»

post@arkitekst.no

Alle lærerne har mange kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Alle norsklærerne peker på begreper og formuleringer de synes ikke fungerer. Noen kommenterer de bare, andre kommer de med forslag til omformuleringer av. Noen begreper lurer de på hva betyr.

Flere lærer trekker fram uttrykket å «oppleve glede» i «Kjerneelementer i faget». På flere virker det malplassert eller for ambisiøst. Noen foreslår å bytte det ut med «mestring» eller «positive opplevelser».

Et annet uttrykk som flere ønsker definisjon på, er å «kombinere virkemidler og uttrykksformer» i kompetansemålene etter Vg1, punkt 8.

Mange kommenterer også verbene, for eksempel reflektere. Det oppleves diffust for mange av dem. En lærer sier: «Å skrive, bruke og forklare er lettere enn å drøfte, reflektere og utrede.»

To ord som går igjen, er «modaliteter» og «metaspråk». Noen lærere ønsker definisjoner, andre ønsker erstatninger. Disse ordene oppleves også som vanskelige av elevene vi intervjuet.

Alle lærerne har mange kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Ønsker definisjon på

- språklig mangfold (*Fagets relevans*)
- modalitet (*Tekst i kontekst*)
- digital dømmekraft (*Kritisk tilnærming til tekst*)
- opptre etisk (*Kritisk tilnærming til tekst*)
- hensiktsmessige måter (*Muntlig kommunikasjon*)
- språket som system (*Språket som system og mulighet*)
- estetiske sider ved språket (*Språket som system og mulighet*)
- sjangernormer (*Språket som system og mulighet*)
- dyp læring (*2. trinn, Fagspesifikk omtale av vurdering i fag*)
- funksjonell håndskrift (*4. trinn, punkt 9*)
- arbeide kreativt (*7. trinn, punkt 7*)
- ortografi (*7. trinn, punkt 10*)
- fagspråk (*10. trinn, punkt 2*)
- metaspråk (*10. trinn, punkt 7*)
- kulturmøter (*Vg2 yrkesfag, punkt 5*)
- referentkobliger (*Vg1, punkt 2*)
- setningskobling (*Vg1, punkt 2*)
- tekstbinding (*Vg1, punkt 10*)
- varieteter (*Vg1, Fagspesifikk omtale av vurdering i fag*)
- forholde seg til (*Vg2 og Vg3 – studieforbereidende, punkt 2*)

Alle lærerne har mange kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Forslag til omskriving:

- modalitet = elementer (*Tekst i kontekst*)
- revidere = skrive om (*10. trinn, punkt 12*)
- anvende = bruke (*10. trinn, Fagspesifikk omtale av vurdering i fag*)
- slå sammen punkt 7 og 13 etter Vg1

Alle lærerne har mange kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Ord og formuleringer som elevene stusser over:

- identitetsutvikling (*Fagets relevans*)
- estetiske (*Tekst i kontekst*)
- livsbetingelser (*Tekst i kontekst*)
- modaliteter (*Tekst i kontekst*)
- sakprosa (*Tekst i kontekst*)
- begrepsapparat (*Språket som mulighet og system*)
- referanserammer (*Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget synliggjøres i faget*)
- spenningsforhold (*Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget synliggjøres i faget*)
- referanserammer (*Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget synliggjøres i faget*)
- uttrykksformer (*Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget synliggjøres i faget*)
- multimodale (*Digitale ferdigheter*)
- ortografi (*10. trinn, punkt 6*)
- metaspråk (*10. trinn, punkt 7*)
- sjangernormer (*10. trinn, punkt 8*)
- retoriske appellformer (*10. trinn, punkt 11*)
- dybdelæring (*Vurdering*)

**Funn fra læreplanen
i engelsk**

Fem spesifikke funn for engelsk

1. De fleste av lærerne er positive til språket som helhet i utkastet.
2. Lærerne har mange innspill til strukturen.
3. Alle lærerne kjenner igjen faget sitt i utkastet.
4. Lærerne etterlyser i mindre grad konkrete kompetansemål.
5. Alle lærerne har kommentarer til ord, begreper og formuleringer.

post@arkitekst.no

De fleste av lærerne er positive til språket som helhet i utkastet

De fleste av lærerne synes språket i utkastet er mer forståelig enn i dagens læreplan.

Språklærerne er de vi opplever som mest positive til både språket og innholdet i utkastet. Det er også de som har mest språkkompetanse.

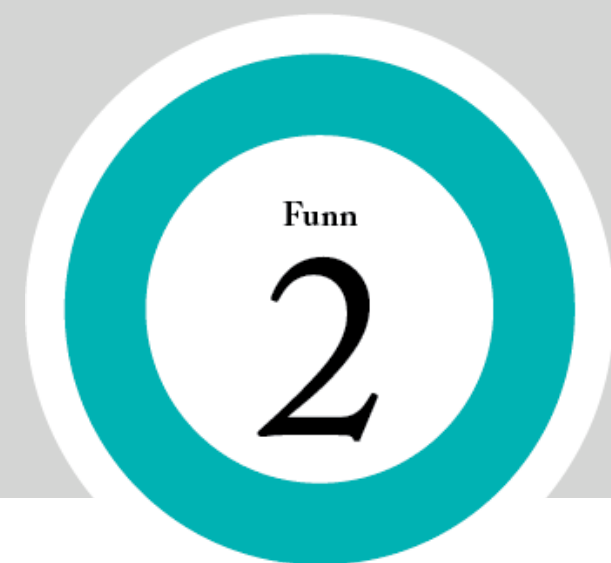
«Det er litt mindre luftig enn dagens læreplan.»

«Dette ser ut til å være mye mer rettet mot elevene. Jeg tror jeg kommer til å bruke den mye mer aktivt med dem.»

«Instinktivt tenker jeg at språket er lettere, men fremdeles vanskelig for mange elever.»

«Det har blitt færre ord, men kanskje et videre språk.»

«Jeg synes ikke språket er verre, men det er litt likt.»

Lærerne har mange innspill til strukturen i utkastet

Lærerne har mange kommentarer til strukturen i utkastet, og de er både positive og negative.

Vi ser at utkastet har mindre tekst enn de andre vi har testet, spesielt delen «Om faget», og flere etterlyser mer tekst under «Grunnleggende ferdigheter». En lærer sier: «Det er greit at det skal bli enklere, men én setning ble litt lite?»

Flere kommenterer at det er mange overskrifter, og vår vurdering er at lite tekst under hver overskrift kan skape et inntrykk av at det er mange overskrifter.

«Den har blitt kortere, det gjør det enklere i hverdagen.»

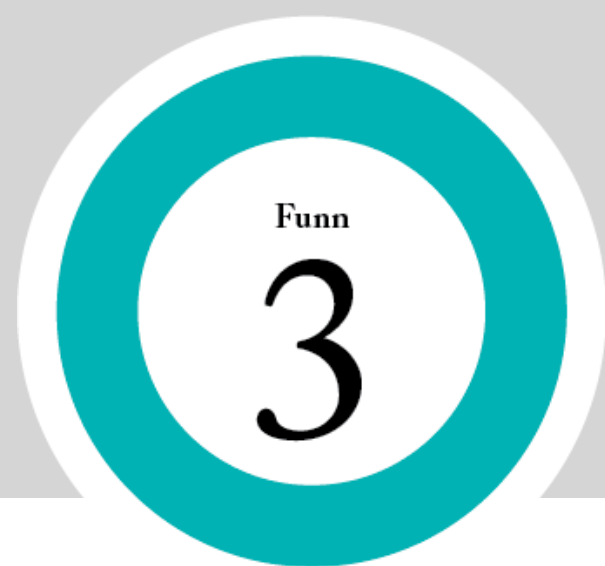
«Litt mange overskrifter, litt rotete.»

«Jeg setter pris på at tekstbolkene ikke er så lange, det sies det som trengs å sies. Så spørres det om det blir *for* økonomisk enkelte ganger.»

«Det kan fort bli for mye bla bla om det blir lengre, så det må ikke bli for langt. Det blir fort svada.»

«De har jo gjort jobben sin og slanket planen.»

post@arkitekst.no

Alle lærere kjenner igjen faget sitt i utkastene

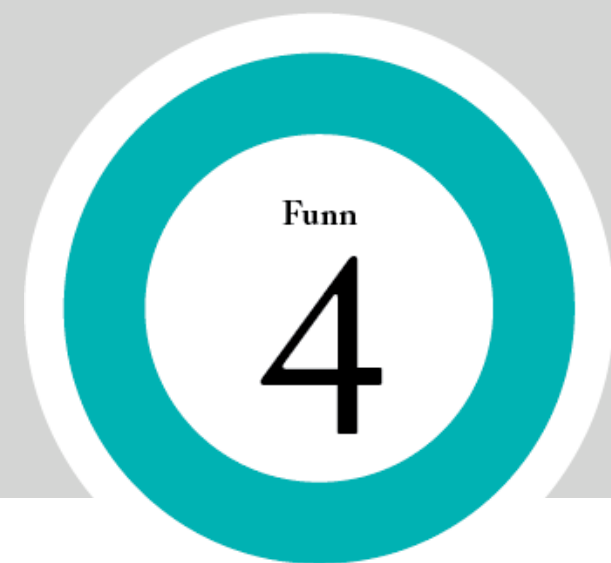
Lærerne svarer ja på spørsmålet om de kjenner igjen faget sitt i utkastet, både i «Om faget» og i de andre delene.

De trekker fram flere formuleringer de liker, for eksempel at engelsk kalles et verdensspråk i «Fagets relevans».

«Jeg kjenner igjen faget mitt sånn jeg ønsker at det skal være. Det er kort og rundt, og jeg kan gjøre det til mitt, og det er viktig for meg å bestemme innholdet og metode.»

«Jeg har vært på en skole hvor det har vært veldig tradisjonelt, og så har jeg prøvd å bryte ut. Denne planen lover godt for meg sånn sett.»

«Generelt synes jeg at den treffer meg, den er jo framtidsretta.»

Lærerne etterlyser i mindre grad konkrete kompetansemål

Mange av lærerne foretrekker kompetansemål som gir dem frihet og handlingsrom, og de etterlyser ikke konkrete kompetansemål i like stor grad som lærerne i andre fag.

I stedet ønsker de seg definisjoner og forklaringer på mange av begrepene, særlig i kompetansemålene. (Se eksempler under funn 5.)

«Jeg liker denne utviklingen. Det er en balansegang mellom vide og konkrete kompetansemål, der fyller vi inn det vi ønsker.»

«Jeg savner litt definisjoner, det kan utdypes litt mer.»

«Det er opp til kompetansen til en lærer å bestemme hva man skal putte inn i et begrep. Man stoler mye på læreren.»

«Det er fortsatt litt diffust. Man må jo tenke litt på hvert kompetansemål.»

post@arkitekst.no

Alle lærerne har kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Alle engelsklærere peker på begreper og formuleringer de synes ikke fungerer. Noen kommenterer dem bare, andre kommer de med forslag til omformuleringer av. Noen begreper lurer de på hva betyr.

Flere lærer har vanskeligheter med å forstå en formulering i punkt 5 etter 10. trinn og punkt 3 etter Vg1: å kunne utnytte flerspråklighet som ressurs. En lærer sier: «Det er fint fordi det ligger en slags anerkjennelse av verdien i å kunne språk. Samtidig er det et mål hvor jeg ikke har noe å tilby. Jeg klarer ikke komme på en aktivitet som er bra for å øve på det målet.»

Ønsker definisjon på

- utdanningsmobilitet (*Fagets relevans*)
- spørrende tekster (*4. trinn, punkt 9*)
- terminologi (*7. trinn, punkt 1*)
- tekststrukturer (*7. trinn, punkt 1*)
- mønstre for uttale (*7. trinn, punkt 2*)
- språklige strukturer (*10. trinn, punkt 4*)
- framveksten (*10. trinn, punkt 6*)
- språklærings- og kommunikasjonsstrategier (*10. trinn, punkt 10*)
- dybdelæring (*Vurdering*)

Mange av lærerne har kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Forslag til omskriving:

- slå sammen setning 2 og 3 (*Fagets relevans*)
- kontaktspråk = bruksspråk, kommunikasjonsform (*Fagets relevans*)
- utforske = beskrive (*7. trinn, punkt 8*)
- land der engelsk språk brukes = engelskspråklige land (*7. trinn, punkt 12*)
- mottaker = samtalepartner (*10. trinn, punkt 11*)
- reflektere = beskrive og diskutere (*Vg1, punkt 5*)
- kanaler = kommunikasjon (*Vg1, punkt 11*)

Andre kommentarer:

- Hva er forskjellen på digitale ressurser og digitale verktøy? (*Digitale ferdigheter*)
- flere kompetansemål: Verbet «utforske» bør etterfølges av noe målbart, for eksempel utforske og beskrive.

**Funn fra læreplanen
i kroppsøving**

Seks spesifikke funn for kroppsøving

1. Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet.
2. Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget».
3. Flere av lærerne ser sammenhengen mellom «Om faget» og kompetansemålene.
4. Lærerne har delte meninger om kompetansemålene.
5. Lærerne har mange kommentarer til vurderinger og til delen «Vurdering».
6. Lærerne har noen kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet

De fleste av lærerne opplever språket i utkastene som forståelig, men flere sier samtidig at det er «flytende» og «åpent», og at det kan bli problematisk.

Dette utkastet har mer tekst enn flere av de andre vi tester, og noen av lærerne kommenterer også at de synes det er mye tekst.

Lærerne har delt meninger om at utkastet er på nynorsk. (Se hovedfunn 10.)

«Vi må få en felles forståelse for hva disse verbene betyr, det er ekstremt viktig for at elevene skal få det samme grunnlaget.»

«Det er fint, men ganske åpent. Uten min erfaring i kroppsøving hadde det nok vært vanskeligere å lese.»

«Det er litt flytende, som om det er skrevet av Ari Behn. Jeg tror det har blitt enda et hakk mer svevende og filosofisk.»

«Du er seriøst interessert om du leser alt.»

Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet

«Det kan bli litt sånn pompøst politikerspråk.»

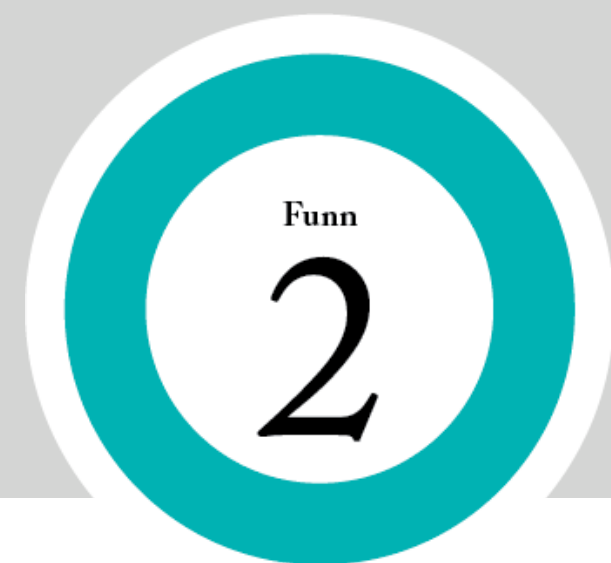
«'Fagets relevans' er noe mer konkret. Der står det hva elevene skal, og det er rett på sak.»

«Jeg synes tre sider før kompetansemålene er for langt. Blir det for mye tekst, leser man det ikke. Dette måtte jeg skumme.»

«Jeg har en følelse av at det har blitt bedre. Jeg forstår det, men hvorfor har dere brukt så mange ord? Jeg ville skrevet en setning som dekker at alle skal ha det gøy eller noe sånt inkluderende.»

«Denne er ikke lettere enn den forrige, jeg synes den er mer komplisert språklig.»

post@arkitekst.no

Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget»

Alle lærerne svarer ja på spørsmålet om de kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget».

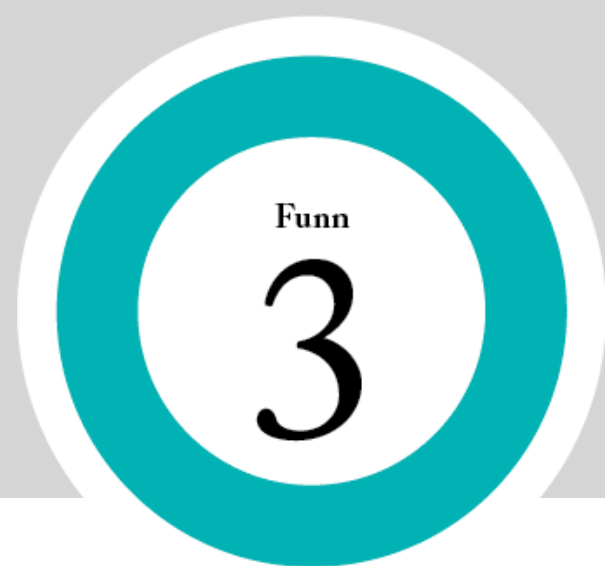
Likevel kommer de kjapt inn på hva det er ved utkastet de er negative til. Det handler i stor grad om usikkerhet knyttet til hvordan de skal tolke kompetansemålene i praksis, og hvordan de skal vurdere elevene.

«Faget er i endring hele tiden fordi elevene finner nye arenaer, og det må vi henge med på. Det er litt det jeg mener med at den treffer meg. Den gir meg muligheten til å la elevene bruke sine arenaer og utnytte kompetansen de allerede har.»

«Jeg er en type som liker utfordringer, så det er i alle fall noe her som trigger meg, men jeg klarer ikke å gripe hva vi vil.»

«Ja, det gjorde jeg med én gang jeg leste den. Jeg ser noen forandringer, men ikke kjempestore. Jeg kjenner igjen faget og tankesettet.»

post@arkitekst.no

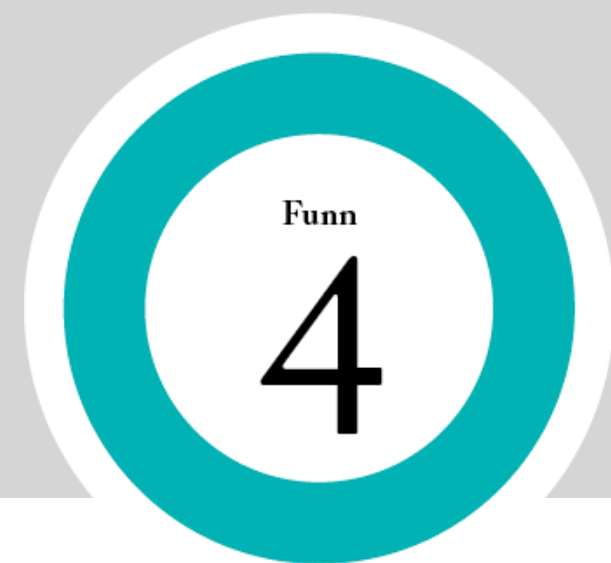
Flere av lærerne ser sammenhengen mellom «Om faget» og kompetansemålene

Flere av kroppsøvlingslærerne ser en sammenheng mellom delen «Om faget» og kompetansemålene.

Noen sier eksplisitt at «Om faget» vil hjelpe dem å tolke vide kompetansemål.

«Det er en rød tråd, og det gjør det mye enklere. Det viktigste er at delene henger sammen.»

«Vi er opptatt av kompetansemålene, men jeg tenker nesten at de overordnede målene – om vi leser dem først og tenker at de trumfer alt, da vil alt 'make sense'. Hvis vi deretter leser kompetansemålene, vil det være en sammenheng, og da blir det mye klarere. Det er grunnen til at kompetansemålene også er veldig vide. Du kan trekke inn det du vil.»

Lærerne har delte meninger om kompetansemålene

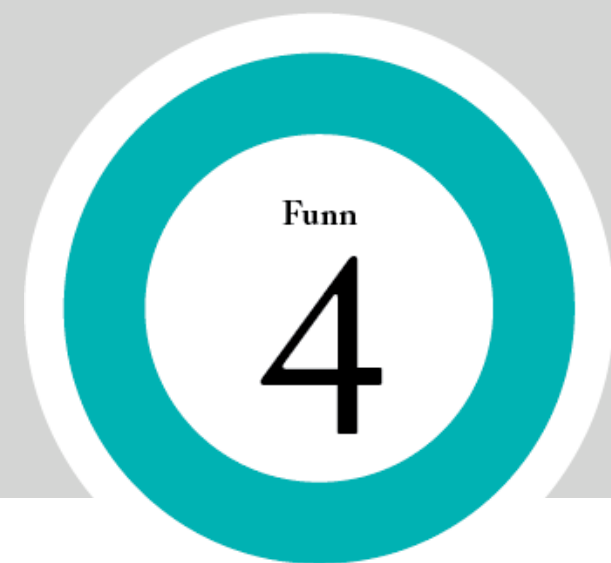
De fleste av lærerne er verken udelt positive eller negative til kompetansemålene. De liker at kompetansemålene gir dem et handlingsrom, men ser samtidig at det kan skape utfordringer som ulik praksis og vanskelige vurderinger.

Flere trekker også fram at noen kompetansemål skiller seg ut som veldig konkrete, for eksempel punkt 3 etter 4. trinn.

«Jeg synes jo språket er enkelt, men det er viktig med verbene, at vi diskuterer hvordan vi definerer for eksempel å 'trene på'.»

«Jeg liker bedre dagens plan i breddeidrett. Der er det veldig få og konkrete punkter. Jeg liker at det ikke er for mye å ta tak i.»

«Det er mye bra her, med dette kan jeg gjøre det vil. Ut ifra logikken kan jeg vurdere mye forskjellig.»

Lærerne har delte meninger om kompetansemålene

På direkte spørsmål om hvordan en lærer som underviser på videregående, forstår kompetansemål 4 etter Vg3 svarer læreren:

Det er godt at dette er et utkast, og da er jeg tilbake på det med vurdering. Her skal jeg vurdere hvor flink eleven er til å reflektere rundt denne setningen som jeg ikke engang selv forstår. Puh! Det er mange nivåer. Hva med å dele den i to?

«De er veldig vide. De gir mye rom for at læreren selv får bestemme. Det kan være litt både og, det kommer an på læreren. Det gir en metodefrihet.»

«Jeg tror nok at om noe ikke står konkret, så faller det ut.»

«Det burde synliggjøres at alle disse flotte begrepene på ingen måte tar det praktiske ut av faget.»

Lærerne har mange kommentarer om vurderinger og til delen «Vurdering»

Kroppsøvlingslærerne er særskilt opptatt av vurdering sammenlignet med lærerne fra de andre fagene.

De fleste stiller spørsmål ved hvordan kompetansemålene skal vurderes, og flere har kommentarer til språket i delen «Vurdering».

«Jeg tror at en god kroppsøvlingslærer vil gjøre rett uansett, men man sikrer kvalitet over hele linja om det er mer konkret. Det er vanskelig å finne balansegangen mellom minimumskrav og metodefrihet.»

«Jeg synes det er veldig bra at det står spesifikt i 'Vurdering' at kompetansemålene skal forstås i lys av formålsparagrafen og overordna del.»

«Vi må få vite på hvilken måte elevene skal vise at de oppnår målene.»

«Underveisvurderinga bør konkretiseres. Hva forventes av en lærer som har 300 elever to timer i uka?»

post@arkitekst.no

Lærerne har mange kommentarer om vurderinger og til delen «Vurdering»

Flere av lærerne har også kommentarer til avsnittet «Fagspesifikk tekst om vurdering i fag» som står under hver punktliste med kompetansemål.

En lærer sier for eksempel: «Jeg liker at det står at de skal ha innvirkning. Det ser jeg i sammenheng med utforskning, at du kan møte grenser og utfordringer, men at du utforsker videre. Det er det vi vil – de skal ikke komme i gymtimen og spørre meg om alt, de skal også finne fram til ting selv.»

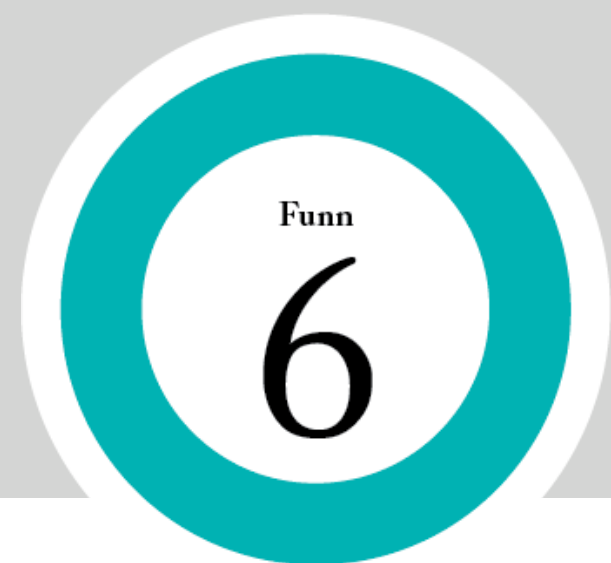
«Den legger vekt på dybdelæring, motivasjon og mestring, men det er vanskelig å vurdere. Hvordan vurderer man motivasjon? Kan det ikke stå innsats i stedet?»

«Det er vanskelig å vurdere kompetanse om vi ikke kan måle ferdigheter.»

«Den fagspesifikke omtalen av vurdering i faget – den krever så voldsom konsentrasjon at jeg detter ut. Dette er tredje gangen jeg leser den.»

«Det er viktig at det med egen innsats er en del av det. De må yte noe for at måloppnåelsen skal bli god.»

post@arkitekst.no

Lærerne har noen kommentarer til ord, begreper og formuleringer

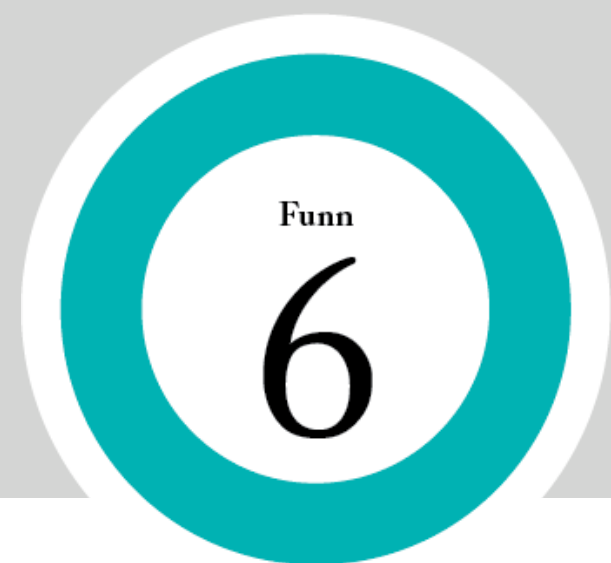
De fleste av lærerne peker på begreper og formuleringer de synes ikke fungerer, men de har færre kommentarer enn de fleste av lærerne i de andre fagene.

Flere etterlyser ordet «ferdigheter» og ønsker mer av ordet «idrett». Samtidig sier en lærer: «Idrett driter jeg i – ordet, altså. Det er dekket av rørsleaktiviteter. Det er fortsatt hjemmel for dans og idrett, så å etterlyse det, blir som å sitte på sin egen tue og krangle.»

Lærerne er også svært opptatt av hvordan de skal forstå verbene i kompetansemålene.

Forslag til omskriving:

- utforske = delta, utføre, øve opp (4. trinn, punkt 2)
- 10. trinn, punkt 6 og 7 oppleves som litt like og kan skrives om til ett mål.

Alle lærerne har noen kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Ønsker definisjon på

- kroppsleg læring (*Rørsle og kroppsleg læring*)
- medverke til djupnelæring (*Munnlege ferdigheiter*)
- grunnleggjande rørsle (*4. trinn, punkt 2*)
- skape leik (*Vg1, punkt 1*)
- oppnå eigne mål (*Vg1, punkt 2*)
- gjennomføre risikovurderingar (*Vg2, punkt 4*)
- innsats (*Fagspesifikk omtale av vurdering i fag*)

Ord og formuleringer som elevene stusser over:

- rørsleaktivitetar (*Relevansen til faget*)
- intensjonar og føresetnader (*Relevansen til faget*)
- eige sjølvbilete (*Relevansen til faget*)
- kroppsmedvit og rørsleglede (*Rørsle og kroppsleg læring*)
- medverke til djupnelæring (*Munnlege ferdigheiter*)

**Funn fra læreplanen
i naturfag**

Fem spesifikke funn for naturfag

1. Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet.
2. Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget».
3. Lærerne er positive til kompetansemålene, men savner mer konkrete mål.
4. Lærerne har flere kommentarer til delen «Vurdering».
5. Alle lærerne har noen kommentarer til ord, begreper og formuleringer.

Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet

De fleste av lærerne opplever språket i utkastet som forståelig, men flere sier samtidig at det er «vidt» og «åpent», og at det kan bli problematisk.

Bare noen få kommenterer mengden tekst, selv om dette utkastet har mer tekst enn de fleste andre utkastene vi tester.

«For så vidt forståelig, men enda mer tydelighet her hadde vært fint. 'Om faget' er godt forklart, og kompetansemålene fungerer, men man må bygge på erfaring.»

«Jeg synes mye er veldig bra, både ordlyder og innhold. Fordi det er veldig åpent, og vi kan velge mer.

«Det er mye tekst, og jeg føler at jeg har lest det før. Jeg må virkelig konsentrere meg hvis jeg skal forstå godt hva jeg leser.»

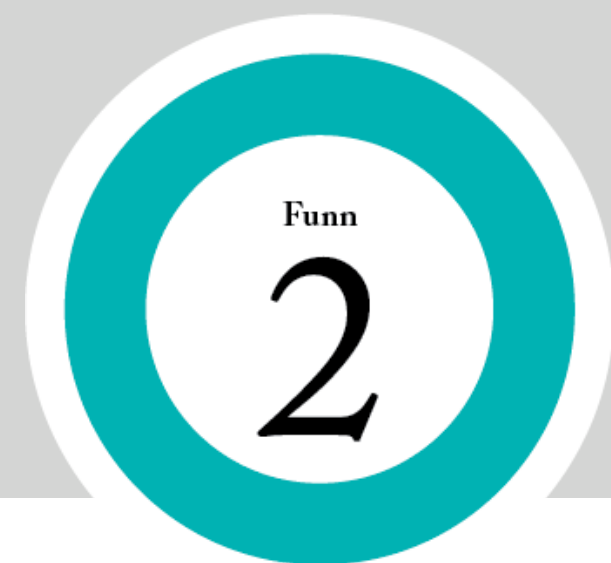
Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastet

To av lærerne skiller seg ut. De er positive til språket som helhet, men innrømmer at det er flere ord de ikke forstår.

Likevel synes de ordene skal være med fordi det virker mer profesjonelt.

«Det er fint at læreplanen er skrevet på en litt proff måte. Det ligger mye i disse ordene, men jeg er ikke så god på sånne ord. Jeg er i alle fall helt avhengig av læreboka for å forstå dette.»

«Læreplanene skal være proffe, ikke dagligdagse. Og så er det vår oppgave å slå opp ordene.»

Lærerne kjenner igjen faget sitt i delen «Om faget»

Alle lærerne kjenner seg igjen i beskrivelsene av naturfag i «Om faget».

Flere trekker fram formuleringer og avsnitt de liker, for eksempel kjerneelementet «Teknologi». En lærer sier: «Jeg liker at planen er så framtidsretta når det gjelder teknologi.»

«Det står så fint i starten at faget skal gi innsikt i hverdagsliv og samfunn – det traff meg. Det er ikke bare teoretisk, du kan knytte det opp til dagliglivet.»

«Ja, jeg synes det. Det er ting jeg brenner for selv. Naturfag kan lett bli et teoretisk fag, men det å ha fokus på naturen vår og det biologiske mangfoldet er viktig.»

«Det har blitt mye videre, men jeg finner det igjen. Jeg synes mye er veldig bra. Jeg synes de har fått presentert faget riktig. Utforskende og praktisk, og fokuset på metoder kommer fram.»

post@arkitekst.no

Lærerne er positive til kompetansemålene, men savner mer konkrete mål

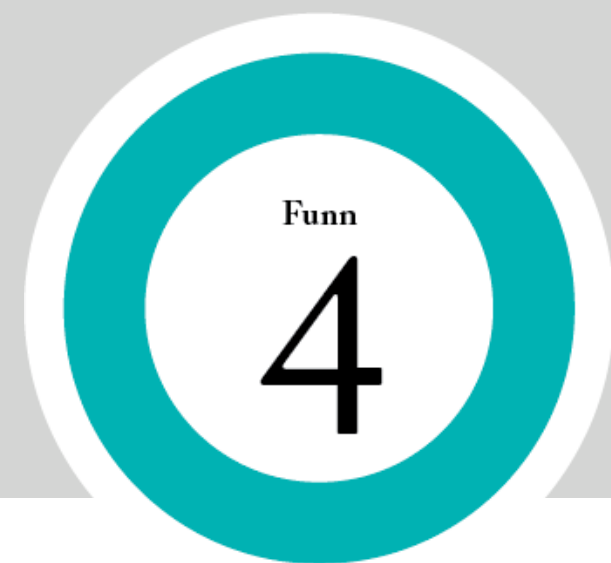
De fleste av lærerne er positive til kompetansemålene som helhet. De liker at kompetansemålene gir dem et handlingsrom, men de savner likevel mer konkrete mål.

De trekker også fram mange begreper og formuleringer som de ønsker definisjoner og forklaringer på (se funn fem).

«Jeg synes utkastet er godt. Vi får frihet, men vi kan møte andre som har lagt vekt på noe annet. Elevene skal oppleve det likt. Tolkningen skal ikke være veldig vid.»

«Det er bra å velge, men vanskelig å begrense. Det skal være rom for dybdelæring, men vi kan jo ikke forsvinne inn i det.»

«Det er noe med den åpne sekken på kompetansemål og kjerneelementer som bare 'hva gjør vi her?'»

Lærerne har flere kommentarer til delen «Vurdering»

Naturfagslærerne har flere kommentarer som gjelder delen «Vurdering» enn lærerne fra de fleste av de andre fagene.

De stiller mange spørsmål om hvordan kompetansemålene skal vurderes, og noen har kritiske kommentarer til språket i delen «Vurdering».

Alle lærere vi intervjuet fra naturfag, har jobbet lenge som lærere.

«Vi synes alltid vurdering av kompetansemål er vanskelig, og vi synes denne delen en for vid. Hvordan skal vi vurdere det som står i kompetansemåla?»

«Ordene er greie, men det er mer det å gjøre det i praksis. Hvordan skal vi følge opp en produktutviklingsprosess på en bra måte?»

«At det skal få vise kompetanse i tredje avsnitt på ulike måter. Det må utdypes hvordan.»

Alle lærerne har noen kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Alle lærerne peker på begreper og formuleringer de synes ikke fungerer, men de har færre kommentarer enn de fleste av lærerne i de andre fagene.

De kommer med forslag til omformuleringer av formuleringer og begreper, og noen begreper lurte de på hva betyr.

Ønsker definisjon på

- bærekraftig (*Fagets relevans*)
- tilrettelagte kilder (*Å kunne lese*)
- kravspesifikasjoner (*2. trinn, punkt 11*)
- bruke programmer (*4. trinn, punkt 14*)
- enkle årsak–virkning-argumenter (*7. trinn, punkt 3*)
- stoffer og stoffblandinger (*10. trinn, punkt 19*)
- programområdet (*Vg1, punkt 10*)
- produktutviklingsprosess (*Vg1, punkt 15*)

Alle lærerne har noen kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Forslag til omskriving:

- stoffer og stoffblandinger = kjemi (*10. trinn, punkt 19*)
- å tenke kritisk = heller å tenke fornuftig fordi kritisk er negativt (*Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget synliggjøres i faget*)

Ord og formuleringer som elevene stusser over:

- innovasjon (*Teknologi*)
- verdigrunnlaget (*Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget synliggjøres i faget*)
- tverrfaglige (*Tverrfaglige tema i faget*)
- formålsparagrafen (*Vurdering*)

**Funn fra læreplanen
i kunst og håndverk**

Fire spesifikke funn for kunst og håndverk

1. Lærerne har delte meninger om språket som helhet i læreplanene.
2. Lærerne er delte i forståelsen av en setning med tungt og abstrakt språk.
3. Flere lærere etterlyser mer konkrete kompetansemål.
4. Mange av lærerne har kommentarer til ord, begreper og formuleringer.

post@arkitekst.no

Lærerne har delte meninger om språket som helhet i utkastene

Flere av lærerne opplever språket i utkastene som mer forståelig. De kjenner igjen faget sitt i «Om faget» og har mye positivt å si om den.

Andre mener språket er for lite konkret. Flere av dem bruker ordet «svulstig» om språket, og en lærer sier: «Noen ganger blir det for mye prat, og for lite ull.»

En elev sier: «Ordene er greie å forstå, men de man ikke bruker til daglig, tar litt tid å lese etter hverandre.»

«Det er mye mer forståelig. Beina er mer planta på jorda her enn i den forrige.»

«Det blir litt for svevende på enkelte områder.»

«Det føles litt pompøst, kanskje. Hvem er det som skal lese dette?»

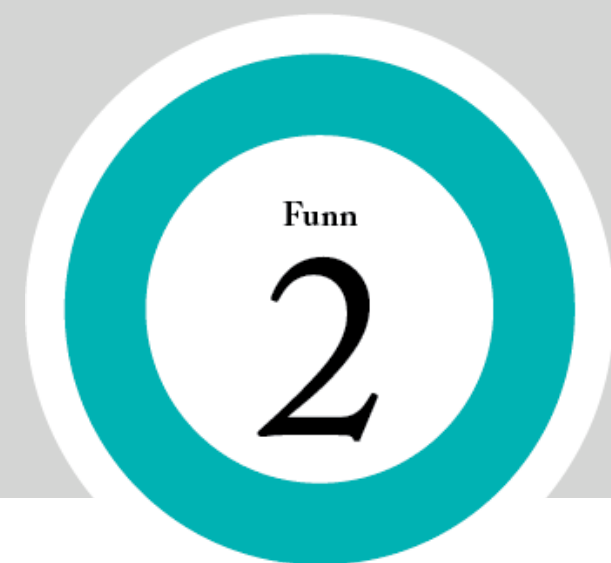

Informantene har delte meninger om språket som helhet i utkastene

«Den kobler faget til livet. Mange ser kanskje ikke nytten i faget, men det kommer jo godt fram her. Jeg føler at den beskriver fagets relevans godt.»

«Det innovative kommer mye mer fram i denne planen, at man skal være skapende. Nå legges det ikke bare opp til design – at man skal lage noe fint – men at vi skal være miljøbevisste.»

«Jeg savner innhold i faget. Det står så lite konkret, og det savner jeg, uten at det skal låse for mye.»

Lærerne er delte i forståelsen av en setning med tungt og abstrakt språk

Vi valgte ut følgende setning som etter vår vurdering er tung og abstrakt formulert.

Å kunne orientere seg kritisk og konstruktivt i en materiell verden er avgjørende for å ta bevisste valg som forbruker, medborger og i eget skapende arbeid.

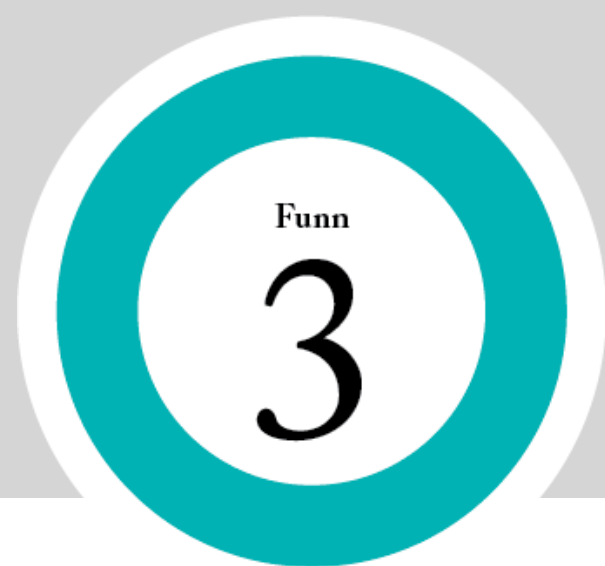
På direkte spørsmål om hva de tenker om ordlyden, var meningene til lærerne delte. En lærer foreslår å dele setningen i to.

En elev forklarer «konstruktiv og kritisk» på følgende måte:
«Positivt og kritisk, ikke negativt. Hva som er bra eller dårlig.»

«Jeg synes det er fint at det er et åpent tolkningsrom her, og den gir mulighet for tverrfaglig samarbeid.»

«Det er mange store ord i samme setning. 'Konstruktiv og kritisk.'»

«Trenger vi ha med både konstruktiv og kritisk? Kan de ikke bare orientere seg?»

Flere lærere etterlyser mer konkrete kompetansemål

De fleste av lærerne liker at kompetansemålene gir dem et handlingsrom, men de savner likevel mer konkrete mål.

Flere nevner temaer de synes mangler, for eksempel farger, og de etterlyser eksempler på håndverksteknikker, materialtyper og tidsepoker.

En lærer savner også at kompetansemålene er delt inn etter temaer.

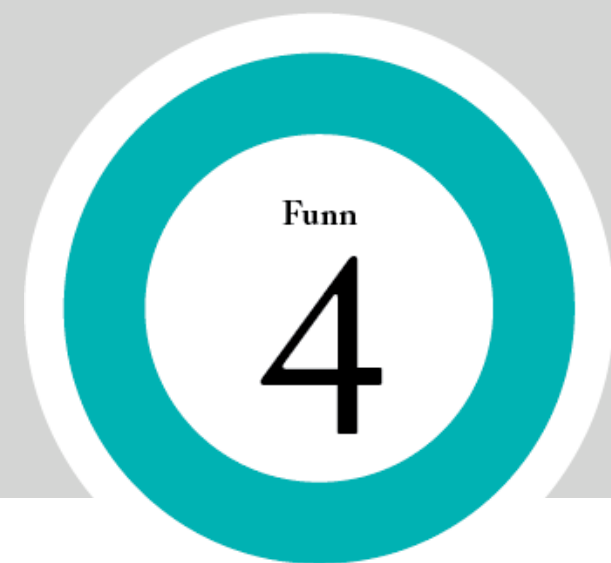
«Det er jo så mye rom for tolkning, så jeg lurer på om alle får de samme mulighetene til undervisning. Jeg tror ikke det blir det samme rundt i landet»

«Jeg skulle ønske at det sto mer av verbene om det å utvikle håndverksteknikker, som male og snekre.»

«Det må ikke bli for avansert i målformuleringene. Da kan du teoretisere det mye, og det er dumt.»

«Det trenger ikke være mer konkret for min del, men det er nok mange som kunne tenke seg de. Man kan trygge læreren ved å ha det mer konkret.»

post@arkitekst.no

Mange av lærerne har kommentarer til ord, begreper og formuleringer

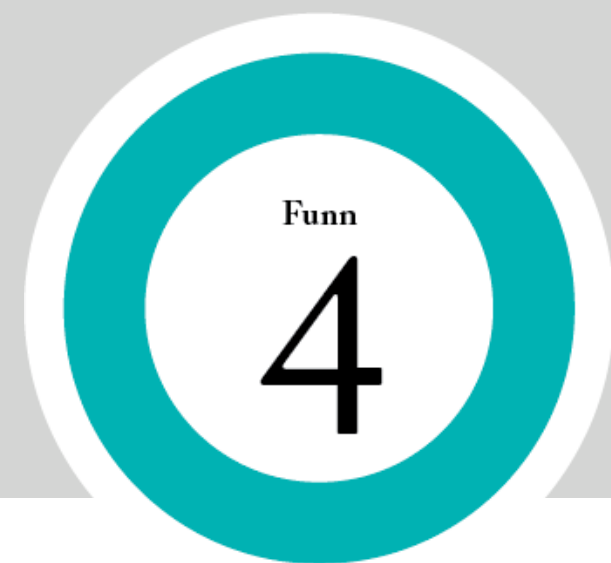
De fleste av lærerne peker på begreper og formuleringer de synes ikke fungerer.

Noen kommenterer de bare, andre kommer de med forslag til omformuleringer av. Noen begreper lurer de på hva betyr.

Elevene peker også på ord og formuleringer de synes er vanskelige å forstå.

Ord og formuleringer som elevene stusser over:

- grunnlag for elevenes skapende praksis (*Kulturforståelse*)
- kulturforståelse (*Kulturforståelse*)
- estetiske, innovative og funksjonelle produkter (*10. trinn, punkt 5*)
- visualisere i skapende prosesser (*10. trinn, punkt 6*)
- digitale materialer (*10. trinn, punkt 9*)
- ivareta bredden (*Vurdering*)

Mange av lærerne har kommentarer til ord, begreper og formuleringer

Ønsker definisjon på

- analysere visuelle virkemidler (*7. trinn, punkt 6*)
- reparasjon (*10. trinn, punkt 1*)
- kartlegge dilemmaer (*10. trinn, punkt 3*)
- digitale materialer (*10. trinn, punkt 9*)

Forslag til omskriving

- innovative = nytenkende (*10. trinn, punkt 5*)
- kunne vært delt i to kulepunkter (*10. trinn, punkt 9*)

